

عکس مستوی و مغالطه ایهام انعکاس

مغالطه ی استثنای قابل چشم پوشی

احکام کلی با یافتن یک مثال نقض باطل می شوند؛ مثلا اگر بگوییم «همه ی دانش آموزان کوشا هستند» و سپس یک دانش آموز بیابیم که «کوشا» نباشد؛ در این جا حکم کلی ما باطل شده است. حال اگر با وجود پیدا شدن استثنایی در یک حکم کلی، هم چنان بر کلی بودن حکم خود اصرار کنیم، دچار مغالطه ی استثنای قابل چشم پوشی شده ایم. مثال زیر نمونه ای از همین مغالطه است.

۱) همه ی دانش آموزان درس خوان هستند.

۲) یکی از دانش آموزان درس نمی خواند.

۳) او یک استثنا است و همه ی دانش آموزان درس خوان هستند.

استثنای قابل چشم پوشی با رابطه ی تداخل و اینکه در این رابطه از کذب جزئی به کذب کلی می رسیم در ارتباط است.

عکس مستوی

در قضایای متقابل هیچ گونه جا به جایی میان موضوع و محمول صورت نمی گیرد، بلکه دقیقاً موضوع و محمول یکسان هستند و تنها در رابطه ی **عکس** است که موضوع و محمول جا به جا می شوند.

در مواردی می توان جای موضوع و محمول یک قضیه را تغییر داد و به نتیجه ی صادقی دست یافت و در مواردی نمی توان چنین کرد. به مثال های زیر توجه کنید:

- ۱- آیا چون « هرگردویی گرد است » می توان گفت « هر گردی گردو است ؟ »
- ۲- اگر بدانیم که « هیچ عقابی حشره نیست »، آیا می توان گفت که « هیچ حشره ای عقاب نیست؟ »
- ۳- اگر « بعضی از دانش آموزان شاعر باشند »، آیا می توان نتیجه گرفت که « بعضی دانش آموزان شاعرند؟ »

جدول عکس مستوی

عکس مستوی	اصل
هر الف ب است. بعضی ب الف است.	موجه ی کلی
بعضی الف ب است. بعضی ب الف است.	موجه ی جزئی
هیچ الف ب نیست. هیچ ب الف نیست	سالبه ی کلی
بعضی الف ب نیست. عکس لازم الصدق ندارد.	سالبه ی جزئی

از آنجا که در این روابط از قضیه ای صادق به عکس آن قضیه که از نظر صدق همانند و مساوی آن قضیه است، دست می یابیم، آن را قاعده ی «عکس مستوی» نامیده اند.

قانون کلی برای عکس مستوی نمودن قضیه ی سالبه ی جزئی ی « بعضی الف ب نیست » وجود ندارد.

اگر به جدول عکس مستوی نگاه کنیم متوجه چند ویژگی مهم برای عکس مستوی می شویم که عبارت اند از :

۱- جا به جایی موضوع و محمول

۲- ثابت ماندن کیفیت (نسبت)

۳- ثابت ماندن صدق، (یعنی اگر قضیه ی اصل ثابت است، عکس هم ثابت است.)

۴- تغییر سور در موجهه ی کلی و تبدیل آن به موجهه ی جزئی.

۵- ثابت ماندن سور در موجهه ی جزئی و سالبه ی کلی.

۶- سالبه ی جزئی عکس مستوی ندارد؛ در واقع یعنی سالبه ی جزئی عکس مستوی لازم الصدق ندارد و عکس مستوی آن گاهی صادق است و گاهی کاذب.

۷- هیچ کدام از قضایای عکس، موجهه ی کلی یا سالبه ی جزئی نیستند.

۸- در رابطه ی عکس، از صدق قضیه ی اصلی می توان به صدق عکس مستوی پی برد.

مغالطه ی ایهام انعکاس

اگر در رعایت شرایط عکس مستوی دچار اشتباه شویم، دچار مغالطه ی «ایهام انعکاس» شده ایم.

بیشترین مواردی که دچار مغالطه ی ایهام انعکاس می شویم عبارت اند از:

۱- موجهه ی کلی به اشتباه به صورت موجهه ی کلی عکس شود،

مانند : «هر گردویی گرد است» ← «مغالطه ی ایهام انعکاس» «هر گردی گردو است.»

۲- سالبه ی جزئی که عکس مستوی ندارد به اشتباه برایش عکس مستوی آورده شود.

مانند: بعضی الف ب نیست. **مغالطه ی ایهام انعکاس** ← بعضی ب الف نیست.

۳- در موجهه ی جزئی و سالبه ی کلی که سور نباید تغییر کند، به اشتباه سور را تغییر دهیم؛

مثلا : بعضی فیزیک دانان اقتصاد دان هستند. **مغالطه ی ایهام انعکاس** ← هر اقتصاد دانی فیزیک دان است.

۴- در عکس مستوی که به طور کلی نباید کیفیت (نسبت) را تغییر دهیم، به اشتباه تغییر نسبت نسبت صورت بگیرد.

مثلا: بعضی الف ب است. **مغالطه ی ایهام انعکاس** ← بعضی ب الف نیست.